

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน คือ ครู นักเรียน และหลักสูตร ครูจะเป็นผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ทำให้นักเรียนมีคุณภาพ นักเรียนจะเกิดคุณภาพหรือไม่ขึ้น ก็อยู่ที่การปฏิบัติงานของครู ดังนั้น การปฏิบัติงานของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

การปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา

การที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาได้ คั้นชัดนั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงบทบาทและภาระหน้าที่ของครูประถมศึกษาเสียก่อน ซึ่งบทบาทและภาระหน้าที่นั้นจะเป็นสิ่งที่ครูแต่ละบุคคลประพฤติกและปฏิบัติในโรงเรียน

จากการวิจัยของ เฉลียว บุรภัทที และคณะ (2520:368) ซึ่งได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูที่มาจากกลุ่มตัวอย่าง 6 ประเภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูและศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่หน้าที่สำคัญของครูคือ การสอน การอบรมเด็ก การสอดส่องความประพฤติและการแนะแนว ช่วยดูแลอาคารสถานที่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการจำแนกงานของคณะผู้วิจัย กรมสามัญศึกษา (2522:31-37) เรื่องพฤติกรรมและเวลาในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา ที่จำแนกงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาออกเป็น 9 ประเภทคือ การสอน การอบรม การปกครอง การวัดผลและตรวจงาน การทำงานธุรการ การจัดกิจกรรมพิเศษของนักเรียน การติดต่อกับหน่วยงานอื่นและชุมชน การปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา และการปฏิบัติงานอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการให้การศึกษาโดยตรง

อำไพ สุจริตกุล และคณะ (เอกสารอัครสำเนา:24) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษา พบว่า หน้าที่และงานของครูนั้นมีมากมายด้วยกัน ได้แก่

1. การทำบัญชีเรียกชื่อ
2. ทำสมุดประจำชั้น
3. ทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
4. ทำรายงานผลการเรียน
5. สอนและเตรียมการสอน
6. ตรวจงานนักเรียน
7. ปกครองนักเรียน
8. ควบคุมชั้น
9. อบรมและสั่งสอนนักเรียน
10. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียน
11. จัดและเก็บเอกสารและอุปกรณ์การเรียนเข้าหมวดหมู่
12. รู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
13. ประสานงานกับครูใหญ่ เพื่อนร่วมงาน คณงาน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
14. แนะนำนักเรียนและผู้ปกครอง
15. สอนซ่อมเสริม
16. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียน
17. ตรวจสอบสุขภาพทั่วไปและการแต่งกายของนักเรียนทุกเช้า
18. ดูแลความปลอดภัยและช่วยเหลือนักเรียนที่เจ็บป่วย
19. ดูแลความสะอาดเรียบร้อยของโรงเรียนและห้องเรียน
20. ติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชน
21. ร่วมกิจกรรมของนักเรียนและชุมชน
22. เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชน

หน้าที่และงานของครูทั้ง 22 ข้อนี้ อาจจะสรุปแบ่งงานออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้ งานสอน งานอบรมนักเรียน งานปกครองนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ งานกิจกรรมพิเศษของนักเรียน งานติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและงานอาคารสถานที่

กรมการฝึกหัดครู (2515:14-15) ได้กำหนดหน้าที่ในการเป็นครูว่าครูที่ดีมีสมรรถภาพสูงนั้น ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ทำการสอนได้เป็นอย่างดี
2. สามารถทำการอบรม แนะนำ และปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างดี
3. ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี
4. สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกัน
5. เป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครูเสมอ เป็นสมาชิกที่ดีของ

สมาคมทางวิชาการ ยึดถือแบบธรรมเนียมของผู้เป็นครู และช่วยเหลือแนะนำครูใหม่

กรมสามัญศึกษา (2522:17-19) ได้เสนอแนะหน้าที่ความรับผิดชอบของครูประถมศึกษาโดยสรุปได้ดังนี้

1. สอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง
2. ทำบันทึกการสอนและเตรียมอุปกรณ์การสอนโดยสม่ำเสมอ
3. ดำเนินการวัดผล ประเมินผล การศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบ
4. ปกครองควบคุมชั้นเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. เอาใจใส่การอบรมสั่งสอนนักเรียน
6. เป็นที่ปรึกษาและแนะนำในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แก่นักเรียน
7. ทำหน้าที่แนะนำแนวการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน
8. ทำงานธุรการเกี่ยวกับบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น สมุดรายงาน
9. ตรวจสอบดูแลสุขภาพอนามัยของนักเรียนในชั้น

นอกจากนี้แล้ว คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรในโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู (ม.ป.ป.: เอกสารอัครสำเนา) ยังพบว่า งานตามลักษณะที่ครูประถมศึกษาจะต้องปฏิบัติ คือ การสอน การแนะนำ การทำงานธุรการ การจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และบริการนักเรียน งานพัฒนาสังคม และงานพัฒนาตนเอง

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของครูประถมศึกษาที่กล่าวมาแล้วนี้ พบว่า ครูประถมศึกษาต้องมีภาระหน้าที่หลายด้านด้วยกัน คือ การสอน การอบรม การแนะนำ การทำงานธุรการ การบริการ การจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานต่าง ๆ เหล่านี้จัดได้ว่างานสอนมีความสำคัญที่สุดและถือเป็นภาระหน้าที่หลักของครู เพราะเป็น

งานที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการขึ้นในตัวนักเรียนโดยตรง ส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนการสอนเท่านั้น ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Bradley (1983:21) ที่เห็นว่า การพัฒนาบุคคลทางการศึกษาในปัจจุบันนี้ เน้นให้ครูเป็นผู้มีทักษะและความชำนาญทางการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนงานธุรการและงานอื่น ๆ ถือว่าเป็นงานอันคับรอง และในการปฏิบัติการสอนของครูนั้นจะต้องสอน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และให้ปฏิบัติงานอื่น ๆ เช่น การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดผลการเรียนการสอน การแนะแนว การทำทะเบียน การรายงานผล ร่วมกิจกรรมบริหาร อบรมและปกครองนักเรียน และงานอื่น ๆ เพียง 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมทั้ง-หมด 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2522:7)

เมื่องานสอนเป็นงานที่สำคัญของครู ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการได้สูงสุด ครูจึงควรมีบทบาทต่อนักเรียน ดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอกผู้แสดงนำเสียทุกกรณีในการเรียนมาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและผู้แนะให้นักเรียนมีหลักรู้จักวิธีที่จะศึกษาค้นคว้า และเลือกงานของตนเองได้โดยไม่มีมีการบังคับให้เชื่อตามครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล
2. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ต่อตนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง สำนึกในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพและรับฟังเสียงส่วนมาก
3. สนใจศึกษาธรรมชาติและความแตกต่างในตัวของศิษย์แต่ละคนเพื่อนำมา เป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์ ให้ความรักความสนใจเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนมและความไว้วางใจจากศิษย์ เป็นการขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์อย่างได้ผล
4. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม
5. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกฝนในคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงใหลในวัตถุ และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ (คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา 2518:173-174)

พฤติกรรมด้านการสอนของครูประถมศึกษา

ทั้งที่ได้กล่าวมาแล้วว่า งานด้านการสอนเป็นบทบาทและภาระหน้าที่ที่สำคัญของครูประถมศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการสอนของครูประถมศึกษา ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ (2524:23-29) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 พบว่า โดยส่วนรวมวิธีสอนของครูส่วนใหญ่ทุกกลุ่มวิชายังคงใช้วิธีสอนแบบอธิบายถามตอบ มอบหมายงานให้ทำและให้ทำแบบฝึกหัด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ครูส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มวิชาใช้วิธีสอนแบบมอบหมายงานให้นักเรียนทำและทำแบบฝึกหัดอธิบาย ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ และทั้งชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ครูใช้วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่ม ให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง แสดงบทบาทสมมติ สร้างสถานการณ์จำลอง และการทดลองน้อยมากหรือแทบจะไม่ได้ใช้เลยทุกกลุ่มวิชา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยร่วมระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการสังเกตพฤติกรรมของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการสอนของครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เช่น การทำให้ดูการถามและอธิบาย และการให้การบ้านนักเรียน ส่วนวิธีสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เช่น ให้นักเรียนทดลอง ให้นักเรียนสร้างอุปกรณ์ และการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่นั้น ครูใช้น้อยมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2519:19)

นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2522:105) เรื่อง พฤติกรรมและเวลาในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา ซึ่งพบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานสอนของครูนั้น ครูจะพูดอธิบายมากที่สุด รองลงไปคือ การฟังนักเรียนอ่านตอบคำถามและร้องเพลง การตั้งคำถามถามนักเรียน การเขียนกระดานดำ การอ่านนำหรืออ่านพร้อมกันของนักเรียน นอกจากนั้นได้แก่ การดูแลนักเรียนทำกิจกรรม การเตรียมการสอน การชมเชยนักเรียน การสาธิตให้นักเรียนดู และการให้เด็กเก่งช่วยเด็กอ่อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ครูแสดงออกมากกว่าการมีส่วนร่วมของนักเรียน

วิล โบเสริงส์ (2522:109-110) ได้ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 6 พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงวิธีสอน ขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนของวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้

เหมาะสมกับชั้นเรียน ไม่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ครูขาดทักษะในการจัด
ท่าและใช้สื่อการเรียนการสอน

เดือนเพ็ญ ฤกษ์อร่าม (2524:85-92) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของ
การสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กับพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนตามโครงการ
ผู้นำการใช้หลักสูตร สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมด้านทักษะการอ่าน
และการเขียน มากกว่าการฟังและการพูด ตลอดจนใช้ข้อเท็จจริงทางตรงแนะนำ หรือกำหนดให้
นักเรียนแสดงออกมากกว่าใช้ข้อเท็จจริงทางอ้อมที่จะกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกโดยอิสระ หรือแสดง
ความคิดเห็นด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อีระ รุญเจริญ (2520:54) และ
บัวบุชา ชื่อตรง (2511:64) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า ครูสอนโดยการอธิบาย
บอกให้จด อ่าน ท่องจำเนื้อหามากที่สุด ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนถามหรือแสดงความคิดเห็น
นักเรียนมีโอกาสพูดหรือแสดงความคิดเห็นริเริ่มน้อยที่สุด

ทองสุข รวยสูงเนิน (2526:จ-ด) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนวิชาภาษา
ไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสุรินทร์ ในด้านที่เกี่ยวกับการใช้วิธีสอนและเทคนิคการ
สอน พบว่า พฤติกรรมการใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด คือ วิธีการบอก
อธิบายหรือบรรยาย สทนา ชักถาม อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง
ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ครูใช้สำนวนภาษาในการเล่าเรื่อง นิทาน หรือประสบการณ์ ครูให้
นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือให้ตอบคำถามในบทเรียน

พะเยาว์ पालวัฒน์ (2526:จ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ตามแผนการสอนจรรยาศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่า พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติ
มากที่สุดคือ ครูและนักเรียนกระทำกิจกรรมร่วมกัน รองลงมาคือกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำตามคำสั่ง
และกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการเน้นกระบวนการกลุ่ม

สมศักดิ์ วสุนันท์ และคณะ (2524:36) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างครูที่เคยสอนและไม่เคยสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มาก่อน ครูที่มีวุฒิ
สูงประสบความสำเร็จมาก และครูที่มีวุฒิต่ำประสบความสำเร็จน้อย ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ไม่
เปลี่ยนแปลงมากนัก จะเห็นได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้อุปกรณ์การสอน การแบ่งกลุ่ม
นักเรียนเพื่ออภิปรายปัญหาจากบทเรียน การใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีในห้องเรียน ครูออกคำสั่งให้

นักเรียนปฏิบัติตาม ครูสรุปเรื่องที่สอนเอง ครูทำโทษนักเรียน แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครู ยังไม่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามหลักสูตรใหม่ และคณะผู้วิจัยได้อภิปรายผลว่าการที่ประสบการณ์ทางการสอนของครูไม่มีผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูนั้นแสดงว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมานาน มิได้นำประสบการณ์นั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนแต่อย่างใด และในขณะเดียวกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย เพียงจบการศึกษาก็มิได้นำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์เช่นกัน

ดังนั้นจึงพอจะสรุปผลการวิจัยที่กล่าวมานี้ได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา ยังเป็นไปในลักษณะที่ยึดเอาตัวครูเป็นศูนย์กลางมากกว่าที่จะให้เด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือใช้วิธีการสอนแบบบรรยายหรืออธิบาย แบบถามตอบทำแบบฝึกหัดและให้ทำการบ้าน จึงนับได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษายังไม่เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพราะพฤติกรรมการสอนตามแนวนี้น่าจะให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองโดยทำงานร่วมกัน มีการทดลองค้นคว้าและปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ ตลอดจนมีคุณธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการ

ความหมายของงานวิชาการ

สุมิตร คุณานุกร (2520:157) กล่าวว่า งานวิชาการในโรงเรียนหาได้มีความหมายแคบ ๆ อย่างที่เข้าใจทั่ว ๆ ไป ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างทุกอย่างในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของเด็ก

ชูชาติ ทรัพย์มาก (2521:16) ได้ให้ความเห็นว่า งานวิชาการของโรงเรียนเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางไม่จำกัดอยู่แต่ด้านการเรียนการสอนเฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของเด็ก จุดมุ่งหมายสำคัญของงานวิชาการ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความสามารถและทัศนคติตามความมุ่งหมายของแผนการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้

ตามความเห็นของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2516:113) งานวิชาการของโรงเรียน คือ งานเกี่ยวกับการควบคุมดูแลหลักสูตรและการเรียนการสอน อุปกรณ์ แบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน จัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมสัมมนาครูประจำการ การเผยแพร่ความรู้ การวัดผลการศึกษา การค้นคว้าวิจัย การประเมินมาตรฐานโรงเรียนเพื่อ

ปรับปรุงโรงเรียน และการตรวจเยี่ยมพิเศษการศึกษา ซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับทัศนะของ ภิญญู สาร (2519:232-235) ที่ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่าเป็นการบริหารกิจการทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน ตารางสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ ห้องสมุดโรงเรียน การสอนวิชาเฉพาะ และการประเมินผลการศึกษา

ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่เป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติที่ต้องการ ดังนั้นงานวิชาการจึงมีข้อมูลที่นักเรียนอ่านออกเขียนได้ ทำเลขได้เท่านั้น แต่ยังคงจะสามารถปรับตัวในสังคม มีคุณธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้ในการประกอบอาชีพตามอัธยาศัย และมีความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย (องค์การ อินทรมพรรย 2526:161-162)

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2520:54) ได้กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน เพราะจะเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองและความก้าวหน้าของโรงเรียน ส่วนงานด้านอื่นเป็นแต่งานเสริมเท่านั้น ซึ่งตรงกับความเห็นของ Miller Van (1965:175) ที่ได้เน้นถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน และสำคัญที่สุดได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอนและปฏิบัติตามโปรแกรมการสอน

ขอบข่ายของงานวิชาการ

พัลลภ หันนาคินทร์ (2513:49) ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็น 2 ด้านคือ

1. ด้านที่เกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ การหาตัวครูที่ขึ้นมาทำการสอน การจัดแบ่งหน้าที่การ จัดปรุมนิเทศครูใหม่ การสร้างน้ำใจในการทำงานให้คณะครู การส่งเสริมให้ครูมีความสามารถยิ่งขึ้น การพิจารณาความดีความชอบ การประชุมครู การปกครองครูโดยทั่วไป และการนิเทศการสอน เป็นต้น
2. ด้านที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการสอน ได้แก่ การเลือกเนื้อหาของหลักสูตร การทำประมวลการสอน การจัดตารางสอน การเลือกหาแบบเรียน การจัดหาห้องสมุด และการวัดผลการสอน เป็นต้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2517:43-44) ได้ระบุงานด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาไว้ทั้งหมด 11 ด้านคือ การจัดโรงเรียน การจัดห้องเรียน การจัดครูเข้าสอนและจัดการการสอน การควบคุมการสอน การประเมินผลการสอน การออกข้อทดสอบและวัดผลการสอน การวิเคราะห์ผลการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การส่งเสริมความรู้ของเด็ก และการนิเทศการศึกษา

จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์ (2520:60) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และสรุปแบ่งงานวิชาการออกเป็น 5 ด้านคือ หลักสูตรและการสอน การนิเทศการสอน อาคารสถานที่และสิ่งบริการการสอน กิจกรรมนักเรียน และการประเมินผลการสอน

จรรยา จัยโชค (252 :8) ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็นด้าน ๆ คือ ด้านหลักสูตร ด้านการสาธิตการสอน ด้านการประชุมอบรมสัมมนา ด้านความร่วมมือและประสานงาน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

จากแนวคิดของงานวิชาการที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า งานวิชาการหมายถึง การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้เกิดประสิทธิภาพ และพบว่างานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษามีขอบข่ายกว้างขวาง แต่งานวิชาการเหล่านี้อาจสรุปเป็นงานหลักที่สำคัญได้ 6 ด้านคือ งานหลักสูตร งานการสอน งานการวัดผลและประเมินผลการศึกษา งานการนิเทศการศึกษา งานกิจกรรมนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานการประชุมอบรมสัมมนา

งานหลักสูตร

หลักสูตร คือ "กิจกรรมและประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนแต่ละระดับชั้นตามระยะเวลาที่กำหนด" (บันลือ พฤษะวัน 2522:8) ส่วน สุมณ อมรวิวัฒน์ (ม.ป.ป.:6) กล่าวว่าไว้ว่าหลักสูตร คือ "แนวกำหนดประสบการณ์ทั้งหมดที่มุ่งหมายให้นักเรียนได้รับการศึกษาทั้งในด้านวิชาการและพัฒนาการทุกด้าน ครอบคลุมถึงการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและวิธีการฝึกฝนอบรมเด็กในชั้นเรียน" และ Beauchamp (1961:67) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "แผนประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดให้แก่เด็กเรียนภายในโรงเรียน"

จากความหมายของหลักสูตรทั้งหมดที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงการ
จัดประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

ภิญโญ สาร (2519:238) ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่สัมพันธ์ตรงกับความ
มุ่งหมายทางการศึกษา ตรงกับพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ ตรงตามลักษณะความต้องการความ
สนใจของนักเรียนและสังคม มีเนื้อเรื่องที่จะสอนสมบูรณ์ พอที่จะทำให้นักเรียนงอกงามในทาง
เชาวน์ปัญญา มีส่วนหนึ่งที่นักเรียนจะต้องใช้ความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ แนะนำแนวทางสอนและวิธี
สอนอันเหมาะสม รวมทั้งบอกแนวและวิธีวัดผลไว้ด้วย หลักสูตรที่ดีควรมีการยืดหยุ่น มีความคล่อง
ตัวเปิดโอกาสให้ครูเลือกได้ ช่วยให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งเสริมความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ของนักเรียน เนื้อหาวิชาต้องเหมาะสมกับชีวิตประจำวันของนักเรียน และต้องต่อเนื่อง
กันไปอย่างมีระเบียบ ซึ่งตรงกับลักษณะของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คือมีหลักการ
3 ประการ สรุปได้ว่า การประถมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์แห่งชีวิตของผู้คนในสังคมไทย
ที่จะต้องอยู่ร่วมชาติเดียวกัน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฉบับนี้ต้องการให้คนที่จบหลักสูตรมีคุณลักษณะ
4 ประการคือ เป็นคนดี มีความรู้ และมีฝีมือพอที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพได้มีความสุข ความพอใจ
ตามฐานะและสภาพความเป็นอยู่ และช่วยเหลือพ่อแม่เพื่อนบ้านและสังคมตามสมควร โครงสร้าง
เนื้อหาประกอบด้วย มวลประสบการณ์ 5 กลุ่มคือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ โดยมุ่งให้
ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสารเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ความรู้
และกิจกรรมการฝึกนิสัยและการฝึกทำงานเบื้องต้น ในเรื่องกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร
ฉบับนี้ถือว่าเนื้อหาสาระสำคัญเท่ากับขบวนการสอนโดยยึดเอกสารหลักสูตร ซึ่งได้แก่ หลักสูตร
คู่มือครู แผนการสอน กำหนดการสอน เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ หนังสือเรียน และหนังสือ
อ้างอิงใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีเวลาเรียนทั้งหมด 6 ปี แต่ละ
ปีกำหนดเวลาเรียนไว้อย่างต่ำ 40 สัปดาห์ สัปดาห์ละไม่ต่ำกว่า 25 ชั่วโมงหรือ 200 วัน หรือ
ไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมงต่อปี (กรมวิชาการ 2521:1-3)

ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้หรือไม่
มากนัก้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับบทบาทในการใช้หลักสูตรของครู จึงนับได้ว่าบทบาทของครูในการใช้
หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญ วิชัย ราชบุรีศิริ (2522:117-118) ได้สรุปถึงบทบาทของครูในการใช้
หลักสูตรไว้ว่า

1. ศึกษาทำความเข้าใจอย่างแจ่มชัดเกี่ยวกับวิธีสอนต่าง ๆ ที่เอื้อต่อหลักสูตรหรือที่หลักสูตรแนะนำไว้ เพื่อจะได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ ลักษณะเนื้อหาวิชาและผู้เรียน
2. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและองค์ประกอบของหลักสูตร รวมทั้งรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ เป็นอย่างดี
3. ต้องใฝ่ใจศึกษาแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
4. ครูต้องเตรียมการสอนโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่
5. พยายามแสวงหา จัดทำ และใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในห้องเรียนหรือสื่อการเรียนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์
6. พยายามใช้แหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในโรงเรียนในห้องเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด
7. พยายามใกล้ชิดให้ความสนิทสนมแก่นักเรียน ทำให้ทราบถึงพื้นฐานความแตกต่างของแต่ละบุคคลมีประโยชน์ต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอน
8. ทำการสอนทุกครั้งมีจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์และประเมินผลพฤติกรรมอะไรบ้างและมีการสอนซ่อมเสริมด้วย
9. มีการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสุขภาพ พละนาถัย และประเพณี ฯลฯ

งานการสอน

การสอนเป็นงานในหน้าที่ของครู เป็นการนำหลักสูตรไปใช้จริงในห้องเรียน หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จหรือจะล้มเหลวก็อยู่ที่การนำไปใช้ของครู ดังนั้นจึงนับได้ว่า การสอนเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งของงานวิชาการในโรงเรียน

Good (1959:552) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสอนไว้คือ กรรมวิธีในการจัดกิจกรรมวัสดุ และแนวทางที่จะให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นทั้งการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

เกษม สุทธอม และคณะ (2515:141-143) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า การสอนของนักการศึกษาไว้หลายคำพอสรุปได้ดังนี้

การสอนคือ การจัดประสบการณ์ในชีวิตให้แก่เด็ก

การสอนคือ การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก

การสอนคือ การแนะแนวทางให้เด็กศึกษาและค้นหาความรู้.

การสอนคือ การถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน รวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมและ
กิจกรรมให้เหมาะแก่การเรียนรู้ของเด็ก

จากความหมายของการสอนที่กล่าวมาทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า การสอนหมายถึง การ
จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้ศึกษาและค้นหาความรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยทั่วไปสามารถแยกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ
คือ การสอนที่ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางและการสอนที่ยึดตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง แต่ในการปฏิบัติการ
สอนต้องใช้ให้สัมพันธ์กัน ทั้งนี้การสอนของครูควรถือหลัก ดังนี้

1. การสอนแต่ละครั้ง นักเรียนควรจะได้ทราบจุดมุ่งหมายของการสอนอย่างกระจ่าง
แจ้ง เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจะได้ไปในทางเดียวกัน

2. นักเรียนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่

3. วันและเวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอน ควรให้ยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น

4. การสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนที่น่ารื่นรมย์ จะช่วยให้เด็กมีแรงจูงใจใน

การเรียนรู้สูง

5. ครูควรคัดแปลงเนื้อหาสาระที่จะสอนให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ
และความพร้อมของนักเรียน

6. การสอนควรเน้นหลักการอย่างกว้าง ๆ และนำหลักการต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้
ในการแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กนักเรียนคิดเอง ทำเองได้

7. ครูควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เช่น ให้เด็กแสดงความคิดเห็น ค้นคว้า ทดลอง
และทำงานเป็นกลุ่ม

8. พยายามจัดประสบการณ์ให้เด็ก เช่น ให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง หรือไปศึกษา
นอกสถานที่

9. การสอนมิใช่การถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กคิดแก้ปัญหา
เรียนรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาทัศนคติที่พึงปรารถนา

10. เตรียมการสอนทุกครั้ง และครูควรวางแผนการสอนตลอดภาคเรียนหนึ่ง ๆ ตลอด
ปีการศึกษา (ภิญโญ สารธร 2521:299-301, สมิตร คุณานุกร และคณะ 2519:62)

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนมาก ได้ระบุแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในตัวหลักสูตรแนบมา เพื่อให้ครูและผู้ช่วยยึดถือเป็นแนวปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ไว้ 4 ข้อดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชา มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่ให้ผู้เรียนรู้ปัญหา ความต้องการของตนเองและท้องถิ่น ผูกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาใช้วิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม และสืบสวนสอบสวน เป็นต้น

3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของเอกัตบุคคล และให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้

4. การกำหนดเวลาเรียนแต่ละคาบให้โรงเรียนจัดเป็นช่วงสั้นหรือยาวตามความเหมาะสมกับผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาและกิจกรรม (กรมวิชาการ 2521:127-129)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพสูงนั้น ครูผู้สอน จะต้องนำเทคโนโลยีทางการศึกษา (Technology of Education) เข้ามาใช้ประกอบการสอน ซึ่งได้แก่

1. ทัฬหสัฎการ (Hardware) ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษา เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพนิ่ง เครื่องเทปโทรทัศน์ และเครื่องสอนห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น

2. วัสดุหลักสูตร (Software) ได้แก่ วัสดุการศึกษาทั้งหลายที่เป็นเครื่องใช้ประกอบกับเครื่องมือต่าง ๆ เช่น หลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกหัดหะ ตลอดจนฟิล์มภาพยนตร์ ภาพสไลด์ และเทปต่าง ๆ เป็นต้น

3. นวัตกรรมทางการศึกษา (Innovation) ได้แก่ วิธีต่าง ๆ ที่ได้ค้นคว้าทดลองแล้วนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ระบบการจัดโรงเรียนไม่แบ่งชั้นการเรียนการสอนโดยอัตโนมัติ การจัดการวางสอนแบบยืดหยุ่น และบทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น (บันลือ พฤษะวัน 2522:112)

งานวัดผลประเมินผลการศึกษา

การวัดผลการศึกษาของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูในการที่จะทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนหาข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป การวัดผลศึกษามีความจำเป็นดังนี้

1. เพื่อทราบผลการเรียนของนักเรียนและผลการสอนของครู
2. เพื่อประโยชน์ในการจัดชั้นเรียน (Grade Placement)
3. เพื่อเป็นหลักฐานในการรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบ
4. เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ประกาศนียบัตรเมื่อจบชั้นมีการศึกษาและแจ้งผลการเรียนให้สถาบันอื่นที่ผู้เรียนจะเรียนต่อไปทราบ
5. เพื่อใช้เป็นสถิติของข้อมูลในทางการศึกษา (พัสท หันมาคินท์ 2513:146)

การวัดผล หมายถึง การใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ การใช้ข้อสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปริมาณ โดยกำหนดเป็นจำนวน หรือคะแนนเล็กน้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งที่วัด (วิชัย ราษฎร์ศิริ 2522:75) และ กมล สุศุประเสริฐ (2510:6) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่า เป็นการกำหนดค่าหรือราคาโดยอาศัยคะแนนที่ได้จากการวัดผลเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ ดังนั้น การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการวัดผล และการวัดผลมีลักษณะเป็นรูปธรรมเพราะแสดงผลออกมาเป็นตัวเลข ส่วนการประเมินผลมีลักษณะเป็นนามธรรม เนื่องจากอาศัยการเปรียบเทียบ ความรู้สึก ค่านิยม ในการตีค่าหรือราคา

บันลือ พุททชะวัน (2522:201) ได้เสนอแนะสำหรับครูผู้สอนที่จะใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการวัดผลการศึกษาพอสรุปได้ว่า ทุกครั้งที่ครูได้ทำการวัดผลเด็ก ผู้เรียนครูนำผลเหล่านั้นกลับมาพิจารณาทั้ง 3 ด้าน คือ ตัวผู้เรียน ครูผู้สอน และเครื่องมือที่ใช้วัด ทั้งนี้จะสามารถช่วยให้ครูได้มีแนวคิดที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอน การช่วยเหลือเด็ก และตรวจเครื่องมือที่ใช้วัดให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยลำดับ

การประเมินผลการเรียน ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น ต้องการประเมินเพื่อดูว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการสอนเพียงใด เช่น นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีวินัยและนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ดังนั้นการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรนี้ จึงมิได้เน้นที่การสอนเหมือนแต่ก่อน แต่ต้องการให้ครูประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนมากกว่า จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนหรือครูผู้สอน

ทุกคน เว้นแต่การสอบปลายปีสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เป็นหน้าที่ของอำเภอและจังหวัด
ดำเนินการ

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แบ่งเป็น 2
ลักษณะคือ

1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

1.1 การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียนที่สอนเป็นการ
ทดสอบความพร้อมก่อนเรียน เพื่อทราบพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นประโยชน์
ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 การประเมินความรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น
เป็นการประเมินผลในลักษณะสอนไปวัดไป เพื่อที่ว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมที่
กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยเลือกใช้วิธี
ประเมินหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน และการทดสอบ

1.3 การประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อสอบคุณภาพการสอน
ของครูและความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน และเพื่อสรุปผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

2. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน

2.1 ครูผู้สอนต้องดำเนินการตรวจสอบจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นว่า
นักเรียนผ่านจุดประสงค์นั้นหรือไม่ ก่อนสอนครั้งสุดท้าย 3 สัปดาห์ ซึ่งแต่ละกลุ่มประสบการณ์
นักเรียนจะต้องผ่านไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

2.2 การประเมินผลปลายปี เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนชั้นสำหรับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 (กรมวิชาการ 2522:147)

การวัดผลการศึกษาตามหลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2521 มีบทบาทสำคัญในการรวบรวม
หลักฐานและข้อมูลว่า ผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนหรือไม่ แนวทางวัดผลมุ่งให้ครูผู้สอน
มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความคิดทักษะและลักษณะนิสัยต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้
ฉะนั้นการวัดผลตามแนวใหม่นี้ ครูจะต้องปฏิบัติในการวัดผล ดังนี้

1. วัดผลให้ครบทุกด้านที่หลักสูตรกำหนดไว้คือ วัดทั้งข้อเขียน ความประพฤติ วิธี
ทำงาน ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล ตรวจผลงานภาคปฏิบัติ สอบถามผู้ใกล้ชิด

2. การวัดผลต้องกระทำตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้ผู้สอนทราบว่านักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมถึงจุดมุ่งหมายที่ใดตั้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่ถึงจุดมุ่งหมายจะเป็นความบกพร่องของนักเรียน วิธีสอน วิธีจัดกิจกรรม เครื่องมือในการวัดผล ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือเปล่า

3. การวัดผลเพื่อตัดสินผลการเรียน จะทำให้ครูผู้สอนได้ทราบความรู้ทักษะของนักเรียนที่ผ่านมา เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาตัดสินผลการเรียนและรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครอง ได้ทราบในภาคปลายภาคเรียนและปลายปี

งานการนิเทศการศึกษา

นาฏเจลิยว สุมาวงศ์ และคนอื่น ๆ (2516:1) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สายหยุด จำปาทอง (2514:2) ที่ให้ความหมายของคำว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงการสอนในชั้นเรียนและในโรงเรียนให้ดีขึ้น โดยมีตัวประกอบหลายอย่าง เช่น หลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การศึกษา ครูนักเรียน ผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับการศึกษาของ จรูญ จัยโชค (2527:30) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการกระทำของบุคคลต่อบุคคลหรือต่อวัสดุต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนขึ้น ทั้งนี้การนิเทศการศึกษาก็มีความหมายโดยสรุปได้ว่าเป็นการกระทำของบุคคลต่อบุคคล หรือต่อวัสดุต่าง ๆ เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นทั้งในห้องเรียนและในโรงเรียน

Harold และ Dickey (1953:12-15) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีหลักเกณฑ์ที่ควรคำนึงต่อไปนี้

1. ให้ถือว่าการนิเทศคือการวางโปรแกรมเพื่อปรับปรุงการสอน
2. ให้ถือว่าผู้นิเทศคือบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของสถานะการเรียนการสอน
3. ความแตกต่างของการนิเทศและการบริหารอยู่ที่เหตุผล
4. งานนิเทศที่ใช้อำนาจจะไม่บังเกิดผลในการปรับปรุงการสอน
5. การนิเทศไม่ใช่การสอน แต่เป็นการแนะนำให้ครูรู้จักช่วยตนเอง
6. การนิเทศที่ได้ผลต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย
7. การนิเทศและพัฒนาหลักสูตรมีความสัมพันธ์กัน
8. การนิเทศแบบทั่ว ๆ ไปเป็นการนิเทศที่บังเกิดผล

ดังนั้นหลักสำคัญในการนิเทศการศึกษา ผู้นิเทศจะต้องระลึกเสมอว่าการนิเทศนั้นมิใช่เป็นการสอนหรือการแก้ปัญหาให้ แต่การนิเทศเป็นการช่วยให้ครูรู้จักคิดค้นและหาวิธีทำงานด้วยตนเอง ผู้นิเทศจึงควรหาทางส่งเสริมให้ครูได้เกิดความเชื่อมั่นในความสำเร็จและความสามารถของตนเอง ทั้งจะต้องช่วยให้ครูได้มีความคุ้นเคยกับแหล่งวิชาการ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

จรรยา จัยโชค (2527:17) ได้แบ่งบุคคลที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. ผู้นิเทศที่ดำรงตำแหน่งสายการบริหาร ที่ปฏิบัติงานอยู่นอกโรงเรียนในระดับต่าง ๆ เช่น ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและอธิบดี เป็นต้น
2. ผู้นิเทศที่ดำรงตำแหน่งสายวิชาการ ที่ปฏิบัติงานประจำอยู่นอกโรงเรียน เช่นศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ เป็นต้น
3. ผู้นิเทศที่ดำรงตำแหน่งประจำอยู่ในสถานศึกษา เช่น ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสายวิชาการ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522:176-182) ได้กำหนดบทบาทของผู้นิเทศที่ดำรงตำแหน่งสายการบริหารไว้ 6 ด้านคือ การติดตามผลการใช้หลักสูตร การบริการด้านหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การประสานงาน การเสริมกำลังใจให้แก่ครู และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

สำหรับผู้นิเทศที่ดำรงตำแหน่งสายวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่นอกโรงเรียนมีบทบาท 4 ด้านที่สำคัญ คือ

1. การประสานงาน ได้แก่
  - 1.1 การประสานงานเรื่องการจัดส่งวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนต่าง ๆ จากกรม กอง ที่เกี่ยวข้องให้โรงเรียนโดยครบถ้วน
  - 1.2 แนะนำวิธีการใช้วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์
2. การติดตามผลในด้านการเรียนการสอนและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
3. การนิเทศการศึกษา ได้แก่
  - 3.1 การสาธิตการสอนที่จะช่วยให้การสอนตามหลักสูตรบรรลุผล
  - 3.2 การจัดอบรมครูเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติม

3.3 การจัดทำแบบฝึกหัดเสริมทักษะและเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเพิ่มเติม

3.4 การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

3.5 การส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในกลุ่มโรงเรียน เพื่อจัดทำตารางสอน กำหนดการสอน เครื่องมือประเมินผล สื่อการเรียน ฯลฯ ตลอดจนอบรมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและเสริมความรู้ที่จำเป็น รวมทั้งการเป็นวิทยากรสามารถแนะนำช่วยเหลือเพื่อนครูได้

3.6 การจัดให้มีประชุมเพื่อแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแสวงหาวิธีการที่ดีกว่าในการใช้หลักสูตรในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

4. การเสริมกำลังใจ ได้แก่ .

4.1 เสริมกำลังใจครูด้วยการแสดงความสนใจถึงปัญหาของครูและให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา

4.2 ประชาสัมพันธ์ผลงานของครู ตลอดจนรายงานให้ผู้บริหารตามสายงานได้รับทราบ

4.3 วางโครงการและวิธีการติดตามผลการใช้หลักสูตรร่วมกันทุกฝ่าย

ในด้านผู้นิเทศที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน สามารถแบ่งบทบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. บทบาทของกลุ่มผู้นิเทศที่อยู่ในสายบริหารในโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันถือว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นิเทศในโรงเรียน มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบงานด้านวิชาการและปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนด้วย (บุญญู สาร 2516:396)

สุจริต เพียรชอบ (2514:19-27) มีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนนอกจากจะทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในโรงเรียนแล้ว ยังต้องพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนด้านให้กำลังใจและสร้างขวัญให้แก่ครู รวมทั้งให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนอีกด้วย โดยให้กำหนดวิธีการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 4 ประการคือ

1. การช่วยเหลือครูในด้านวิชาการและด้านบริหาร

2. การช่วยเหลือครูในด้านปัญหาส่วนตัว ครูใหญ่ต้องสอดส่องดูแลทุกข์สุขของครูในโรงเรียนและให้ครูได้มีโอกาสปรึกษาหารือ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือจำเป็นโดยการอาศัยหลักของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

3. สร้างขวัญให้กับครูในโรงเรียน ซึ่งอาจทำได้โดยการให้สวัสดิการต่าง ๆ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแบบประชาธิปไตยและความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน

4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งอาจทำได้โดยการรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียน รวมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทำการวิจัยประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูประเมินผลการสอนของตนเอง และประเมินผลการเรียน เป็นต้น

2. บทบาทของกลุ่มผู้นิเทศที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ผู้นิเทศที่อยู่ในสายงานผู้สอน เช่น ครูที่ได้รับการแต่งตั้งและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น การนิเทศแบบนี้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน คือ มีการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยครูผู้มิประสงค์และมีความสามารถเพราะการกระทำดังกล่าว นอกจากจะช่วยให้การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมีประสิทธิภาพดีขึ้นแล้ว ยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูได้อีกด้วย บทบาทของผู้นิเทศในสายงานผู้สอนนี้ เป็นการนิเทศโดยครูกับครู ส่วนใหญ่จะมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ เป็นการปฏิบัติต่อกันในทำนองความร่วมมือกัน ปรึกษาหารือกัน โดยมีพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก Cooper (1967:169) และ อาคม จันทสุนทร (2519: 11-14) ได้เสนอบทบาทของผู้นิเทศวิธีนี้จะกระทำได้ ดังนี้ การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การสาธิตการให้ทำงาน การประสานงานร่วมกัน การบริการทางวิชาการ เช่น การให้ยืมหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การร่วมประเมินผลการเรียนการสอนโดยการทำการวิจัย การฝึกงานสอนในชั้นเรียน การร่วมกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นในการทำงาน และการสร้างความเข้าใจร่วมกันเพื่อร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน

งานกิจกรรมนักเรียน

งานกิจกรรมนักเรียน คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้การเรียนการสอนตามประมวลการในหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยให้นักเรียนสามารถ

ปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมนักเรียนต้องไม่มีการให้หน่วยกิต หรือ คะแนนที่จะส่งผลให้นักเรียนสอบไล่ได้หรือตก (ประภาพรพรณ สุวรรณสุข 2524:162)

ประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ถ้าโรงเรียนจัดให้เหมาะสมกับสภาพและความพร้อมของโรงเรียน มิลเลอร์ และคณะ (Miller and Other 1959:13-19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียน พอสรุปได้ 4 ด้านดังนี้

1. มีประโยชน์ต่อนักเรียนเอง เช่น สนองความสนใจ ความถนัด พัฒนาความสามารถ สร้างเสริมสุขภาพทางกายและจิตใจ ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้สามารถเข้าสังคม และทำงานกับผู้อื่นได้
2. ช่วยส่งเสริมให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น วิชาความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ได้จากการเรียนวิชาต่าง ๆ ในห้องเรียนยังไม่เพียงพอที่จะให้เด็กเป็นคนสมบูรณ์ตามจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมนักเรียนจะช่วยเพิ่มเติมเสริมแต่ง มีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. มีส่วนช่วยในการบริหารโรงเรียน เช่น สภาพนักเรียนมีส่วนช่วยควบคุมความประพฤตินักเรียน ช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างนักเรียน ระหว่างครูกับนักเรียน และโรงเรียนกับโรงเรียน
4. มีส่วนช่วยเหลือสังคม เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือ อนุภาษาชก เนตรนารี กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ประเภทของกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนมีแตกต่างกันในด้านจุดหมาย ขอบเขต โครงการ ขบวนการจัดและผลที่เกิดขึ้น อาจจำแนกประเภทกว้าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนกิจกรรมขึ้นในโรงเรียนได้ ดังนี้

1. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการสอนในชั้นเรียน ได้แก่ ชุมนุมทางวิชาการต่าง ๆ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมสังคมศึกษา และชุมนุมภาษาไทย เป็นต้น
2. กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสนใจ และความสามารถพิเศษ กิจกรรมประเภทนี้มีจุดหมายให้นักเรียนได้ค้นหาหรือพัฒนาความสนใจ และความสามารถพิเศษของตนเอง ซึ่งมักจะ ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนโดยตรง เช่น ชุมนุมการละคร ชุมนุมดนตรี และชุมนุมหนังสือพิมพ์ โรงเรียน เป็นต้น

3. กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน กิจกรรมประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อบริการส่วนรวม ได้แก่ กลุ่มสวัสดิการโรงเรียน และกลุ่มรักษาโรงอาหาร เป็นต้น

4. กิจกรรมที่พัฒนาทางด้านจิตใจและศีลธรรม กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ ลูกเสือ ยุวกาชาด และเนตรนารี

5. กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ กิจกรรมประเภทนี้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกัน การเข้าสังคม และการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ กิจกรรมทบปะสังสรรค์ การท่องเที่ยว การโต้วาที และปารุกถา เป็นต้น

6. กิจกรรมทางด้านกีฬา กิจกรรมทางด้านนี้มีมีความสำคัญในการช่วยให้เด็กมีความสามัคคี และมีจิตใจเป็นนักกีฬา รู้จักเสียสละ และให้อภัย ได้แก่ ชุมนุมกีฬาต่าง ๆ

7. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ ชุมนุมยุวกสิกร และชุมนุมเกษตรกร ในอนาคต เป็นต้น

8. กิจกรรมเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ที่อาจจัดขึ้นตามความต้องการ เช่น ชุมนุมสะสมแสตมป์ และชุมนุมแม่บ้านการเรือน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.:2)

ในการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน จะต้องมีครูเป็นที่ปรึกษาในการจัด ดังนั้น ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในการที่จะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปในทิศทางที่ดี และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ปรากฏพรรณ สุวรรณสุข (2524:180) ได้เสนอแนะบทบาทและหน้าที่ของครูต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานของกิจกรรมแก่นักเรียนได้

2. สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจกรรมแก่นักเรียนได้

3. สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนให้รู้จักเลือกเข้าเป็นสมาชิกของชุมชน

4. สามารถเร้าความสนใจของนักเรียนเพื่อให้มาร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้

5. เป็นผู้รายงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ปฏิบัติไปแล้วต่อผู้บริหารโรงเรียน

6. ต้องอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม

7. คอยดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามแผนการที่ได้วางไว้

8. ถ้ามีสิ่งที่ไม่ดีงามเกิดขึ้นภายในชุมนุมครูจะต้องเป็นผู้รายงานให้ผู้บริหารทราบ

9. มีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินผลของกิจกรรม

จะเห็นได้ว่างานกิจกรรมนักเรียนเป็นงานสำคัญงานหนึ่งของงานด้านวิชาการที่โรงเรียนจะละเลยไม่ได้ เพราะงานกิจกรรมนักเรียนจะทำให้นักเรียนหรือผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมเกิดการออกงานทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน เพื่อที่จะทำให้งานกิจกรรมนักเรียนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างเต็มที่ และในการเลือกจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในโรงเรียน จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของบุคลากรภายในโรงเรียน ตลอดจนจุดมุ่งหมายและขอบเขตของงานกิจกรรมที่จะจัดขึ้น โดยมีการวางแผนงานและโครงการของกิจกรรมขึ้นในโรงเรียนด้วย

งานอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ หมายถึง อาคารอันประกอบด้วย อาคารเรียน อาคารประกอบ ได้แก่ โรงฝึกงาน ห้องประชุม ส้วม และบ้านพักครู บ้านพักภารโรง ส่วนสถานที่ได้แก่ บริเวณโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งอาจจะเป็นบริเวณการเรียนการสอน บริเวณสนามสุนทรการเรียนการสอน บริเวณพักผ่อนหย่อนใจ ในการที่จะใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนให้ก่อประโยชน์สูงสุดต้องมีการวางแผนงานใช้และรักษาอาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุง ซ่อมแซมและพัฒนา และมีการวางแผนงานเพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่ทุกคน (ธีระ บุญเจริญ, ม.ป.ป.:1-5) และต้องคำนึงถึงหลักสำคัญในการจัดโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ความสะดวกเรียบร้อย สดชื่นร่มรื่น สะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการศึกษา และส่งเสริมให้สุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ และมีความปลอดภัย (สมาน แสงมณี, ม.ป.ป.:45)

งานอาคารสถานที่ที่สำคัญ สามารถก่อให้เกิดผลทางด้านวิชาการแก่โรงเรียนได้คือ การจัดห้องสมุด ปัจจุบันห้องสมุดมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษา เพราะห้องสมุดเป็นที่รวมของสรรพตำราและวิทยากรนานาชนิด ซึ่งอำนวยความสะดวกในด้านการค้นคว้าหาความรู้เป็นเอกพระการ ดังนั้นห้องสมุดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะยกระดับวิชาการของนักเรียนให้สูงขึ้น สัจจ อูทรานันท์ (2515:50) ให้ความเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่งควรมีห้องสมุดภายในโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งวิชาการของเด็กนักเรียน การจัดห้องสมุดมิได้เป็นการยากเย็นเกินไปนักสำหรับครูโรงเรียนสามารถสร้างห้องสมุดขึ้นมาได้ง่าย ๆ โดยสอดคล้องกับภาวะสิ่งแวดล้อมและภาวะเศรษฐกิจของโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เราก็อาจจัดห้องสมุดเล็ก ๆ ขึ้นมาได้ และสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ ก็อาจจัดห้องสมุดที่มีขนาดใหญ่โตขึ้นมาให้มีหนังสือและวัสดุต่าง ๆ เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน และครูได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า

ขนาดของโรงเรียนและภาวะเศรษฐกิจมิได้เป็นอุปสรรคต่อการจัดห้องสมุดของโรงเรียนเลย ถ้าหากครูพยายามใช้ความสามารถจัดห้องสมุดโรงเรียนขึ้นมาแล้วก็ย่อมจะทำได้โดยง่าย นอกจากนี้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521:19) ยังได้เสนอแนะการจัดศูนย์วิชาการในโรงเรียน ซึ่งศูนย์วิชาการในโรงเรียน ซึ่งศูนย์วิชาการนี้สามารถจัดขึ้นในห้องเรียนหรือโรงเรียนและจะต้องสัมพันธ์กับบทเรียน และครูกับนักเรียนจะต้องร่วมกันจัดทำ เช่น มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมสวนเล็ก สำหรับเกษตร มุมสัตว์เลี้ยง มุมการ์ตูน มุมสำหรับแสดงบทบาทสมมติ มุมภาษาไทย มุมคณิตศาสตร์ มุมพลศึกษา และการจัดป้ายนิเทศ ถ้าหากโรงเรียนไหนที่มีความพร้อมทุกด้าน อาจจัดให้มีศูนย์วิชาการหรือแหล่งวิชาอื่น ๆ ขึ้นในโรงเรียน เช่น จัดให้มีห้องแสดงนิทรรศการ แสดงผลงาน ศิลปหัตถกรรมของนักเรียน ห้องประจำวิชาต่าง ๆ เรือนเพาะชำ สนามเด็กเล่น สวนวิทยาศาสตร์ และสวนสัตว์เลี้ยง เป็นต้น

งานการอบรมสัมมนา

การอบรมสัมมนาเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง Brimm and Tollett (1974 :523-525) ได้ตามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการอบรมสัมมนาต่าง ๆ ที่ครูได้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ครูส่วนใหญ่เชื่อว่าการอบรมสัมมนาช่วยให้สามารถปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของตนเองได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ และนวัตกรรมใหม่ ๆ อีกด้วย ครูมีความกระตือรือร้นและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประชุมอบรมสัมมนาต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของครูเอง ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ครูผู้เข้าประชุมอบรมสัมมนาจะต้องมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ มิใช่เข้าร่วมเพราะถูกเกณฑ์หรือถูกบังคับ จึงจะทำให้การจัดการประชุมอบรมสัมมนาบังเกิดผลดีที่สุด (เมธี ปิรันธานันท์ 2523:3)

ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมการประชุมอบรมสัมมนาภายในกลุ่มโรงเรียน จะต้องมีบทบาทในการปฏิบัติ คือ

1. การริเริ่มในการทำงาน ได้แก่ วางแผนการปฏิบัติและแนวทางในการดำเนินงาน เป็นต้น
2. การวางระเบียบในการทำงาน ได้แก่ การกำหนดขั้นตอน เป้าหมายของการประชุมอบรมสัมมนา

3. การเสนอข้อมูล ได้แก่ การปฏิบัติในลักษณะของวิทยาการ ผู้ให้แนวคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ ๆ แก่สมาชิก

4. การสนับสนุนบรรยากาศ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่ดี ให้มีการร่วมมือประสานงานกันและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาอยากจะทำปฏิกิริยาอันจะช่วยลดความเครียดในการประชุมอบรมสัมมนาได้

5. การประเมินผล ได้แก่ การสรุปผลการประชุมอบรมสัมมนาเพื่อวิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ที่ได้จากการประชุมอบรมสัมมนานั้น (เขาวงกต เศษศุภต์ 2522:132-133)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การอบรมสัมมนา เป็นการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพสามารถปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของตนเองได้ และในการเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อให้เกิดผลดีนั้น ครูผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนาจะต้องเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่เข้าร่วมเพราะถูกบังคับหรือถูกเกณฑ์

กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนเป็นรูปแบบการบริหารการศึกษาแบบหนึ่งที่น่าเอาโรงเรียนหลาย ๆ โรงเรียนมารวมกันในสภาพโครงสร้างที่จะเอื้ออำนวยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ การให้โรงเรียนได้ร่วมกันเป็นกลุ่มขึ้นจะเป็นการฝึกกำลังในการทำงาน และเกิดภาวะสร้างสรรขึ้นในกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้เป็นการประหยัดและได้ผลรวดเร็วกว่าวิธีทำงานตามลำพัง (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 2522:4, ชูชาติ ทรัพย์มาก 2521:39)

สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2526:343-344) ได้สรุปถึงความสำคัญของกลุ่มโรงเรียนไว้หลายประการ ดังนี้

1. ทำให้มีการวางแผนการบริหารงานโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในกิจกรรมเป็นการแบ่งแรงกันทำงาน
2. ช่วยให้โรงเรียนในกลุ่มได้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งด้านวัสดุและบุคคล
3. ช่วยให้การพัฒนาบุคลากรภายในกลุ่มทำได้อย่างกว้างขวาง
4. ทำให้การแก้ปัญหาของโรงเรียนในกลุ่มเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความเป็นไปได้สูง
5. ทำให้เกิดเจตคติที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมในแง่ของการพึ่ง

ตนเองและช่วยเหลือกันในกลุ่มเล็ก ๆ

6. ช่วยให้เกิดหน่วยบริการโรงเรียนกับอำเภอ ควบคุมดูแลและสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง

จากความสำคัญของกลุ่มโรงเรียนดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนกันขึ้นในหลายสังกัด แต่กลุ่มโรงเรียนที่เป็นกำลังสำคัญที่สุดของการประถมศึกษา คือ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพราะมีทั้งหมดถึง 4,079 กลุ่ม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526:32)

กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนกันในทางกำลังความคิด เพื่อปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนในด้านต่าง ๆ คือด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้บริหารงาน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนในกลุ่มเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และข้าราชการครูที่เป็นผู้สอนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจำนวนหนึ่งของกรรมการโดยตำแหน่ง ถ้ามีเศษให้นับเป็นหนึ่ง และกรรมการที่เลือกตั้งจากข้าราชการครูจะมีเกินโรงเรียนละ 1 คนไม่ได้ และมีประธานกรรมการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชา คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนจะมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. วางแผนปรับปรุงโรงเรียนตามขอบข่ายงานภายในกลุ่ม และปฏิบัติให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของอำเภอ จังหวัด และแนวนโยบายของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. พิจารณาให้ความเห็นของแผนงานหรือโครงการดำเนินการปรับปรุงโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในกลุ่ม
3. พิจารณาให้ความเห็นชอบในการพัฒนาบุคลากรภายในกลุ่ม
4. จัดให้มีการประสานงานและร่วมมือระหว่างโรงเรียนภายในกลุ่มและชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
5. เสนอแนะงบประมาณประจำปีของโรงเรียนภายในกลุ่ม
6. ติดตามผลการปฏิบัติงาน และดูแลความประพฤติของข้าราชการครูภายในกลุ่มโรงเรียน
7. เสนอแนะการพิจารณาความดีความชอบประจำปีของข้าราชการครูภายในกลุ่มโรงเรียน

8. วางแผนงานสำรวจและดำเนินการตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาเพื่อให้เด็กเข้าเรียนอย่างทั่วถึง

9. ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนภายในกลุ่ม

10. ปฏิบัติงานอื่นตามคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ หรือคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดมอบหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525:460-461)

ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนจะเน้นการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่มก็ตาม แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการปฏิบัติงานด้านนี้ของกลุ่มโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสาเหตุของความล้มเหลวนั้นอาจสรุปได้เป็น 3 ประการคือ

1. การทำงานของกลุ่มโรงเรียนยังขาดเป้าหมายที่เหมาะสม ประธานกลุ่มและกรรมการกลุ่มโรงเรียนยังสับสนในบทบาทของตนเอง ไม่รู้ว่าตนเองจะทำงานด้านบริหาร หรือด้านวิชาการอย่างไรและในขอบเขตที่เหมาะสมเพียงไร

2. การจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนยังขาดความมั่นคง ขาดอุปกรณ์ และปัจจัย ตลอดจนการสนับสนุนจากภายนอก

3. ขาดผู้ปฏิบัติอย่างจริงจัง ประกอบกับหลักการปฏิบัติยังไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ความพร้อมของครูและโรงเรียน (ชูชาติ ทรัพย์มาก 2521:6-7)

จากผลงานวิจัยของ สุบรรณ จันทร์คุณา (2519:218) ทง โปธิบัณฑิต (2519:175) จันทราณี สงวนนาม (2519:177) และ สมัคร หนูโพโรจน์ (2519:199) ได้ศึกษางานบริหาร การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ตามลำดับนั้น พบว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้โรงเรียนมีการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับน้อยคือ โรงเรียนขาดอัตรากำลังเนื่องจากครูไปช่วยราชการที่อื่น ครูจำนวนหนึ่งใช้เวลาบางส่วนไปศึกษาต่อ ครูไม่ตั้งใจทำงาน ครูสอนโดยยึดหนังสือแบบเรียนเป็นหลักสูตร โรงเรียนขาดอุปกรณ์การสอน ครูไม่ค่อยได้รับการอบรมทางวิชาการ และศึกษานิเทศก์ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่โรงเรียนน้อย ต่อมา สำเร็จ ยุทธชัย (2519:81-84) และ นิคม ทองพิทักษ์ (2521:75-77) ได้สรุปถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านวิชาการไว้หลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครูใหญ่ ได้แก่ ครูใหญ่ไม่มีเวลา มีงานธุรการมากเกินไปจนไม่มีเวลาดูแลการสอนของครู และโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้มีน้อย
2. ปัญหาเกี่ยวกับครูในโรงเรียน ครูไม่พอกับจำนวนชั้นเรียนและจำนวนนักเรียน ครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไป ครูไม่เข้าใจหลักการศึกษ และหลักการวัดผลการศึกษา ครูมีปัญหาในการปฏิบัติงานเนื่องจากขาดขวัญและกำลังใจ ขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน
3. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นมากเกินไป นักเรียนขาดแคลนอุปกรณ์ทางการศึกษา ขาดเรียนบ่อยเนื่องจากปัญหาทางครอบครัว
4. ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริเวณที่จำเป็นที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่จะมีบริเวณคับแคบห้องเรียนไม่เพียงพอ ไม่มีห้องสมุดสำหรับให้ครูและนักเรียนศึกษาหาความรู้ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนปัญหาทางงานวิชาการต่าง ๆ

ประจักษ์ พัฒนเจริญ (2516:81) และ สุจินต์ แยมแพ (2521:141-142) ได้สรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่า ยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง ความรู้ของนักเรียนจึงไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างผู้บริหาร ขาดการวางแผนงานที่ดี เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และละเลยที่จะปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดผลเสียต่องานด้านวิชาการมาก ส่วน ไกร ไทยกล้า (2524:24) และ ชูชาติ ทรัพย์มาก (2516:6) ได้ชี้ให้เห็นว่าการที่โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านวิชาการน้อย เพราะบุคคลที่เกี่ยวข้องยังมิได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง พร้อมทั้งยังขาดเป้าหมายและการตระหนักถึงบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของตนเอง รวมทั้งขาดผู้รับผิดชอบงานวิชาการโดยตรงอีกด้วย นอกจากนี้ กวี รัชชชน (2521:66) ยังได้พบอีกว่างานวิชาการต่าง ๆ ที่ปฏิบัติกันน้อย ได้แก่ งานอบรมครู การจัดทำอุปกรณ์การสอน การจัดทำคู่มือครูและหนังสืออ่านเพิ่มเติม และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้มีหน้าที่ในการส่งเสริมงานวิชาการในสถานศึกษายังคงให้ความช่วยเหลืองานด้านวิชาการแก่โรงเรียนน้อย ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านตัวบุคคลและค่านิยมประเพณี สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่เป็นผลกระทบต่อระบบการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนนั้น มาลี คล้ายชม (2524:95-102) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคมีอยู่ 3 ประการคือ

1. ปัญหาอันเนื่องมาจากการจัดและดำเนินการนิเทศการศึกษา คือหน่วยงานทางการนิเทศฯคงประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงาน อัตราส่วนผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศต่างกันมาก และหน่วยงานการนิเทศฯการติดตามผลงานนิเทศเมื่อได้ดำเนินการไปแล้ว
2. ปัญหาอันเนื่องมาจากการบริหารภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารไม่ถือว่าความสามารถทางวิชาการ มีความสำคัญในการพิจารณาความดีความชอบของครู และปัญหานักเรียนมีความยากจนขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน
3. ปัญหาอันเนื่องมาจากตัวบุคคลทางการศึกษาคือ ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน แม้จะได้รับการนิเทศไปแล้ว ผู้นิเทศก็ไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูเท่าที่ควร และครูไม่มีโอกาสสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน และในปีเดียวกัน วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2524:9) ได้ศึกษาถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ในเรื่องงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงานวิชาการไม่เพียงพอและทางราชการ แจกหนังสือเรียนล่าช้า ทำให้เกิดปัญหาการเรียนการสอน ส่วนเรื่องที่เป็นปัญหาน้อย ได้แก่ เรื่องการจัดครูสอนประจำชั้นหรือสอนประจำวิชายังไม่เหมาะสม และสภาพของชุมชนไม่อำนวยความสะดวกให้โรงเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ รวมทั้งชี้ให้เห็นว่า อุปสรรคสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแคลนครู และนักเรียนส่วนใหญ่ยากจนตามลำดับ ต่อมา สมชาย ปิ่นสุข (2526:๑) ได้ทำการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 มีการปฏิบัติงานด้านพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียน และงานนิเทศฯตรวจเยี่ยมอยู่ในระดับน้อย ส่วนงานด้านการเรียนการสอน และงานสนับสนุนวิชาการนั้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เพราะมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการขาดงบประมาณ ขาดแคลนครู และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานมากที่สุด สำหรับ สุวิทย์ ทกสุวรรณ (2527:87) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน กรรมการศึกษาของโรงเรียน ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในด้านการบริหารงานวิชาการพบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์สูง และมากกว่าในด้านปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน นอกจากนี้ยังได้สรุปข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานวิชาการไว้ว่า กลุ่มโรงเรียนควรมีบทบาทด้านวิชาการให้มากขึ้น โดยจัดให้มีการทำงานร่วมกันเป็นคณะ เพื่อให้มีการระดมกำลังทางสมองมาช่วยกันพัฒนา

การศึกษาของเขต เช่น ร่วมกันผลิตสื่อการเรียน ร่วมกันจัดทำอาคารข้อสอบ จัดอบรมครูหรือ
พาครูไปเยี่ยมโรงเรียนกันผลิตสื่อการเรียน ร่วมกันจัดทำอาคารข้อสอบ จัดอบรมครูหรือพาครู
ไปเยี่ยมโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้เห็นตัวอย่างที่ดีและนำมาปรับ-
ปรุงการทำงานให้ดีขึ้นได้ และควรจัดนิทรรศการทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียน
ต่าง ๆ ได้แสดงผลงานและจัดประกวดทางวิชาการภายในเขต เพื่อให้มีความตื่นตัวทางวิชาการ

ภายหลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้วางระเบียบคณะ
กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2523 แล้วต่อมาได้
กำหนดแนวปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2525 เพื่อให้งานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนมีประสิทธิภาพ เกิด
ประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาและการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน คือครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน มีคุณวุฒิความรู้
ความสามารถตามที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนพิจารณาแล้วเห็นชอบ
2. คุณสมบัติครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ต้องเป็นข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนนั้น มี
ความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในการสอนไม่
น้อยกว่า 2 ปี มีความประพฤติดีเป็นที่ยกย่องแก่บรรดาครูภายในกลุ่มโรงเรียน นักเรียนและชุมชน
และเป็นผู้ที่สนใจปรับปรุงงานวิชาการ
3. ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีหน้าที่ปฏิบัติการสอนแก่โรงเรียนภายในกลุ่มและช่วย-
เหลือปรับปรุงงานวิชาการภายในกลุ่มโรงเรียน และประสานงานวิชาการกับศึกษานิเทศก์อำเภอ
หรือกิ่งอำเภอ
4. ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ให้มีกลุ่มโรงเรียนละ 5 คน ตามกลุ่มประสบการณ์
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525:1-2)

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังได้จัดโครงการอบรมครู
วิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้น ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง ระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2524 จนถึง
เดือนกันยายน 2529 เพื่อทำให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเกิดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ
เพื่อที่จะสามารถทำการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ 2526:183)

จากผลการวิจัยของ จรูญ จิย์โชค (2527:๑) พบว่า การปฏิบัติงานจริงของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมายังขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากอุปสรรคสำคัญคือ การขาดเวลาที่จะปฏิบัติงาน การขาดความรู้ความสามารถของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน และระบบการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนที่ยังขาดผู้รับผิดชอบงานวิชาการโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนั่น มีชันหมาก (2527:66) ที่พบว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร มีสมรรถภาพด้านการสอนและด้านวิชาการต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น (75%) เนื่องจากครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่ได้รับแต่งตั้ง ขาดคุณสมบัติและคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ไม่เป็นไปตามความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประศึกษามีคุณสมบัติด้านการสอนและด้านวิชาการเด่นเป็นพิเศษโดยเฉพาะ ซึ่งตรงกับความเห็นของ วีระ เลาโกมุต (2527:6) ที่ว่าปัญหาของการไม่ยอมรับและไม่เชื่อในความสามารถของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนก็คือ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนได้รับการเลือกตั้งทางอ้อมจากคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ครูวิชาการบางท่านไม่มีความถนัดและความสามารถในกลุ่มวิชาที่ตนรับผิดชอบอยู่ จึงไม่สามารถทำการนิเทศได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น พอจะสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน เพราะงานวิชาการเป็นงานที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีความประพฤติดีงาม และเป็นเครื่องชี้ถึงความสำเร็จและความก้าวหน้าของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน ในการดำเนินการของงานวิชาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือก้าวหน้าขึ้นนั้น ผู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทในเรื่องนี้ ก็คือ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เพราะครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานวิชาการภายในกลุ่มโรงเรียน แต่เท่าที่ผ่านมาการปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนยังต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายด้านด้วยกัน เช่น ปัญหาจากตัวครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ปัญหาของระบบบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียน และปัญหาของการไม่ยอมรับตัวครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น ทำให้การปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนขาดประสิทธิภาพไม่สามารถที่จะพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้าได้เท่าที่ควร ข้อมูลดังกล่าวทั้งหมดเป็นสิ่งที่น่าศึกษาหรือเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย การปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา